

GIẢI PHÁP THU HÚT ĐẦU TƯ VÀO CÁC HUYỆN VÙNG CAO MIỀN TÂY NGHỆ AN

Trần Thị Hồng Lam, Cao Thị Thanh Vân

Trường Đại học Vinh

Ngày nhận bài 21/09/2020, ngày nhận đăng 26/11/2020

Tóm tắt: Hoạt động đầu tư tại khu vực miền núi phía Tây Nghệ An thời gian qua mặc dù chưa tương xứng với nguồn tài nguyên của khu vực nhưng đã đóng góp đáng kể cho sự phát triển kinh tế - xã hội của địa phương. Bài viết phân tích thực trạng hoạt động các dự án đầu tư tại các huyện vùng cao Miền Tây Nghệ An trong giai đoạn 2016-2019 để tìm hiểu nguyên nhân và đề xuất các giải pháp khả thi. Qua việc phân tích số liệu thứ cấp từ Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Nghệ An, có thể thấy số lượng dự án đầu tư và quy mô vốn đầu tư vào khu vực miền Tây Nghệ An còn quá khiêm tốn so với tiềm năng phát triển. Trên cơ sở tìm hiểu nguyên nhân, tác giả đưa ra một số giải pháp trong đó tập trung vào việc hoàn thiện kết cấu hạ tầng, công tác quản lý hoạt động đầu tư của nhà nước và công tác xúc tiến đầu tư nhằm đẩy mạnh việc thu hút các dự án đầu tư vào khu vực này.

Từ khóa: Thu hút đầu tư; huyện vùng cao; miền Tây Nghệ An.

1. Đặt vấn đề

Đầu tư nói chung là sự hi sinh các nguồn lực hiện tại để tiến hành các hoạt động nào đó nhằm thu về các kết quả nhất định trong tương lai lớn hơn các nguồn lực đã bỏ ra để đạt được các kết quả đó. Theo Khoản 5, Điều 3, Luật Đầu tư năm 2014, “Đầu tư kinh doanh là việc nhà đầu tư bỏ vốn đầu tư để thực hiện hoạt động kinh doanh thông qua việc thành lập tổ chức kinh tế; đầu tư góp vốn, mua cổ phần, phần vốn góp của tổ chức kinh tế; đầu tư theo hình thức hợp đồng hoặc thực hiện dự án đầu tư”.

Miền Tây Nghệ An bao gồm 11 huyện với diện tích gần 1,4 triệu ha, chiếm 84% diện tích toàn tỉnh, 419 km đường biên giới, trong đó 5 huyện vùng cao là Kỳ Sơn, Tương Dương, Con Cuông, Quế Phong, Quỳnh Châu. Gần 1/4 người dân nơi đây là dân tộc thiểu số với bản sắc văn hóa phong phú, đa dạng, góp phần tạo nên bức tranh đa sắc về đời sống văn hóa xã hội ẩm thực, văn hóa tinh thần cho các huyện miền Tây. Ngoài ra, các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An với nhiều lĩnh vực có điểm mạnh như kinh tế rừng, dược liệu, nông sản sạch, chăn nuôi, phát triển du lịch, thủy điện rất phù hợp để thu hút các dự án đầu tư.

Thực hiện Nghị quyết số 26-NQ/TW ngày 30/7/2013 về phương hướng nhiệm vụ phát triển tỉnh Nghệ An đến năm 2020 và Quyết định 2355/QĐ-TTg ngày 4/12/2013 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án phát triển kinh tế - xã hội miền Tây Nghệ An đến năm 2020, đến nay miền Tây Nghệ An nói chung và các huyện vùng cao nói riêng đã có diện mạo, vai trò, vị trí mới đối với tỉnh nhà. Các dự án đầu tư đã làm cho kinh tế - xã hội các huyện này khởi sắc, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần cho nhân dân, ổn định chính trị và bảo vệ môi trường sinh thái. Tuy nhiên, các kết quả về thu hút đầu tư ở đây còn rất khiêm tốn, chưa khai thác hết tiềm năng vốn có của các huyện vùng cao, chỉ chiếm 3,2% tổng dự án của tỉnh trong giai đoạn 2016-2019.

2. Thực trạng thu hút đầu tư của các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An

2.1. Tình hình thu hút đầu tư

Việc thu hút đầu tư các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An trong giai đoạn 2016-2019 đã mang lại những hiệu quả khởi sắc cho kinh tế - xã hội. Hoạt động đầu tư trong thời gian qua góp phần thúc đẩy tốc độ tăng trưởng GDP bình quân giai đoạn 2016 -2019 của các huyện miền Tây Nghệ An đạt 6,8%.

Bảng 1: Tổng hợp dự án đầu tư các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An giai đoạn 2016-2019

Đơn vị: Dự án

Năm	2016	2017	2018	2019	Tổng số dự án	Vốn đăng ký đầu tư (tỷ đồng)
Các huyện vùng cao miền Tây nghệ An	7	3	5	2	17	1.280
Toàn tỉnh nghệ An	135	176	115	105	531	67.250

Nguồn: Tổng hợp kết quả từ Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Nghệ An

Các dự án đầu tư đã góp phần giải quyết việc làm và nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của người dân tại các huyện vùng cao. Trong giai đoạn này, huyện Con Cuông đã giảm số hộ nghèo xuống còn 20,24% năm 2018; thu nhập bình quân đầu người đến năm 2018 lên 23,81 triệu đồng/người/năm. Các khu du lịch được chú trọng đầu tư, cây trồng nông nghiệp được cải thiện. Các dự án đầu tư đã góp phần chỉnh trang hình thành diện mạo mới cho khu vực vùng cao như Khách sạn, trung tâm thương mại Mường Thanh Con Cuông gồm 12 tầng với 120 phòng nghỉ, văn phòng làm việc, nhà hàng ăn uống, nghỉ dưỡng, trung tâm thương mại, bể bơi, sân thể thao; Dự án Đầu tư quản lý và khai thác chợ Kim Sơn tại huyện Quế Phong với trên 400 điểm kinh doanh; Bến xe Con Cuông; Trung tâm thương mại và dịch vụ tổng hợp tại thị trấn Tân Lạc, huyện Quỳnh Châu; các trạm xử lý rác thải tại huyện Quỳnh Châu và Con Cuông... Bên cạnh đó, dự án Trung tâm thương mại và dịch vụ tổng hợp tại Quỳnh Châu; các nhà máy sản xuất gạch không nung tại Quỳnh Châu; khai thác quặng thiếc, vàng gốc tại Quế Phong và Quỳnh Châu... thu hút nhiều lao động, đặc biệt là người dân tộc thiểu số. Tuy nhiên, công tác thu hút đầu tư chưa được sát sao, số lượng dự án tăng lên so với giai đoạn trước đó nhưng giảm dần theo các năm, phần lớn các dự án có quy mô vừa và nhỏ, giá trị đầu tư thấp.

Bảng 1 thống kê các dự án thu hút đầu tư ở huyện vùng cao miền Tây Nghệ An cho thấy việc thu hút đầu tư chưa đáp ứng được nhu cầu phát triển của tỉnh cũng như 5 huyện vùng cao. Số lượng dự án giảm dần. Năm 2016 có 7 dự án, chiếm 5,18% tổng dự án toàn tỉnh. Năm 2019 giảm xuống còn 2 dự án, chiếm 1,9% dự án toàn tỉnh. Trong giai đoạn 2016-2019, tổng dự án của 5 huyện vùng cao miền Tây Nghệ An chỉ chiếm 3,2% so với tổng số dự án của tỉnh Nghệ An. Quy mô các dự án đang còn nhỏ, chưa có tính chất đột phá. Vốn đầu tư cho 17 dự án là 1.280,32 tỷ đồng, chỉ chiếm 1,9% tổng vốn 67.250 tỷ đồng vốn đăng ký đầu tư của toàn tỉnh.

Vùng cao miền Tây có vị trí chiến lược đặt biệt quan trọng về kinh tế, chính trị, quốc phòng - an ninh và bảo vệ môi trường sinh thái, có nhiều tiềm năng lớn về tài

nguyên đất đai để trồng cây công nghiệp, lâm nghiệp, chăn nuôi đại gia súc, phát triển thủy điện, khai thác khoáng sản. Cơ cấu kinh tế của các huyện vùng cao chuyển dịch cơ bản đúng hướng, giảm tỉ trọng nông nghiệp, tăng tỉ trọng các ngành phi công nghiệp nhưng đang còn chậm, chưa vững chắc.

Bảng 2: Các dự án đầu tư huyện vùng cao miền Tây Nghệ An giai đoạn 2016-2019 phân theo lĩnh vực

STT	Lĩnh vực đầu tư	5 huyện vùng núi		Tỉnh Nghệ An	
		Số dự án	Vốn đăng ký đầu tư (tỷ đồng)	Số dự án	Vốn đăng ký đầu tư (tỷ đồng)
1	Xây dựng đô thị	-	-	31	5.602,3
2	Công nghiệp	5	473,21	163	37.914,1
3	Dịch vụ	6	562,46	263	14.120
4	Nông - lâm - ngư nghiệp	4	210,3	42	6.197,5
5	Văn hóa - y tế - giáo dục	2	34,35	32	3.416,1
Tổng		17	1.280,32	531	67.250

Nguồn: Tổng hợp kết quả từ Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Nghệ An

Vùng đã thu hút được một số dự án ứng dụng công nghệ cao trong lĩnh vực nông nghiệp như: Nông nghiệp công nghệ cao FLC - Tân Kỳ Nghệ An; Dự án khu vườn ươm giống chanh leo công nghệ cao tại xã Tri Lễ huyện Quế Phong; Phát triển cây Mắc Ca xã Thạch Ngàn huyện Con Cuông... Tuy nhiên, số dự án đầu tư cho công nghiệp và lâm nghiệp đang ít, chưa được đầu tư hợp lý, chưa chú trọng khai thác tiềm năng về mặt nước hồ chứa thủy điện, khoáng sản, đất đai để nâng cao hiệu quả kinh tế.

Các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An là khu vực có nhiều tiềm năng để phát triển du lịch với Vườn quốc gia Pù Mát, Khu bảo tồn thiên nhiên Pù Hoạt, Khu bảo tồn thiên nhiên Pù Huông. Đây cũng là khu vực sinh sống từ nhiều đời nay của dân tộc thiểu số như Thái, Thổ, Mông, Khơ Mú, Ô Đu với nhiều di sản văn hóa vật thể và phi vật thể rất thích hợp để phát triển các loại hình du lịch cộng đồng, mang tính bản sắc dân tộc. Giai đoạn 2016-2019, nhiều huyện đã chủ động gắn xây dựng nông thôn mới cấp thôn, bản với du lịch cộng đồng nhằm giữ gìn bản sắc văn hóa bản làng như Bản Nưa, Bản Khe Rạn tại Con Cuông; Bản Hoa Tiến xã Châu Tiến, Quỳnh Châu; Bản Thái Minh xã Tiên Kỳ, Tân Kỳ... Một số dự án cải thiện và thu hút khách du lịch cũng được thực hiện như dự án Khu du lịch sinh thái Phà Lài ở Con Cuông với diện tích xây dựng 7.103m². Tuy nhiên, nhìn chung hoạt động đầu tư phát triển du lịch tại các huyện vùng cao miền Tây còn đang rất khiêm tốn, manh mún và chưa tương xứng với tiềm năng phát triển.

Ngoài ra, trong giai đoạn 2016-2019, 5 huyện vùng cao miền Tây Nghệ An chưa thu hút được dự án đầu tư trực tiếp nước ngoài, 100% là đầu tư trong nước. Các dự án đầu tư đang dựa vào tiềm năng, lợi thế có được của các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An, chưa thu hút được các khu công nghiệp.

Những kết quả đạt được từ hoạt động thu hút đầu tư là tiền đề quan trọng để các huyện vùng cao miền Tây có điều kiện bứt phá mạnh mẽ hơn nữa, theo sự thay đổi tích cực của tỉnh Nghệ An. Nhưng các dự án đầu tư chưa khai thác tối đa tiềm năng của các

huyện vùng cao miền Tây Nghệ An, hiệu quả thu hút đầu tư chưa đáp ứng nhu cầu đặt ra. Tiến độ thực hiện các dự án đang còn chậm, số lượng các dự án đầu tư đang ngày càng giảm. Vì vậy, cần có sự quan tâm và tăng cường thu hút đầu tư vào các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An để khai thác hiệu quả các tiềm năng, thế mạnh, phát triển các sản phẩm có lợi thế vùng.

2.2. Nguyên nhân của tồn tại

Có thể thấy hoạt động thu hút đầu tư tại các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An còn nhiều hạn chế với quy mô dự án và giá trị đầu tư thấp, cơ cấu đầu tư chưa hợp lý, chưa tận dụng hết tiềm năng sẵn có của địa phương. Những hạn chế này đến từ nhiều nguyên nhân khác nhau.

Thứ nhất, kết cấu hạ tầng chưa đáp ứng nhu cầu của nhà đầu tư. 5 huyện vùng cao miền Tây Nghệ An, chủ yếu là đồi núi nên hệ thống kết cấu hạ tầng và các tuyến giao thông kết nối đang còn hạn chế, chưa đáp ứng được yêu cầu cho việc thu hút đầu tư. Trong thời gian qua, các tuyến đường nối các huyện miền Tây nghệ An như tuyến nối quốc lộ 7 với quốc lộ 48 dài 123 km (qua 3 huyện: Tương Dương, Con Cuông, Quỳnh Hợp); Đường Châu thôn - Tân Xuân (qua 4 huyện: Quế Phong, Quỳnh Châu, Quỳnh Hợp, Tây Kỳ); Đường Xiêng Thù - Yên Tĩnh (qua 2 huyện: Kỳ Sơn, Tương Dương); Đường Tây Nghệ An từ Mường Xén (Kỳ Sơn) đến Bản Páng (Quế Phong) đã được hoàn thiện, đưa vào khai thác, sử dụng, tạo diện mạo mới cho việc phát triển kinh tế Nghệ An. Tuy nhiên, việc khai thác những con đường này để phục vụ các dự án còn hạn chế.

Thứ hai, công tác quản lý nhà nước đối với các dự án đầu tư ở các huyện vùng cao còn hạn chế. Tại các huyện vùng cao, do dân số ít và có nhiều dân tộc thiểu số nên các dự án được đầu tư còn có quy mô nhỏ, chất lượng dự án thấp; còn đầu tư theo phong trào, thiếu bền vững.

Thứ ba, cải cách hành chính chưa thực sự hiệu quả. Các quy định của pháp luật về thủ tục, hồ sơ giấy tờ còn quá rườm rà, phức tạp; một số quy định chưa rõ ràng dẫn đến cách hiểu và áp dụng khác nhau và gây khó khăn trong việc tìm hiểu và thực hiện của người dân và doanh nghiệp.

Thứ tư, công tác vận động xúc tiến đầu tư chưa thực sự hiệu quả. Hoạt động xúc tiến đầu tư đang chủ yếu tập trung vào các huyện đồng bằng và có các doanh nghiệp lớn; chưa tập trung vận động xúc tiến đầu tư ở các huyện vùng cao, miền núi.

Thứ năm, chất lượng lao động còn chưa đáp ứng được yêu cầu của nhà đầu tư. Phần lớn dân số tại các huyện miền Tây là người dân tộc thiểu số; trình độ văn hóa, chuyên môn, ngoại ngữ còn khiêm tốn nên muốn đầu tư thì doanh nghiệp cần nhiều thời gian và kinh phí để đào tạo.

3. Một số giải pháp thu hút đầu tư vào các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An

3.1. Giải pháp tăng cường đầu tư phát triển kết cấu hạ tầng

Cải thiện, nâng cấp các tuyến đường quốc lộ 48C, tuyến nối trọng điểm với miền Tây Nghệ An, tránh việc bị sạt lở khi mưa lớn, gây cô lập, ách tắc cục bộ.

Chú trọng phát triển cơ sở hạ tầng, ban hành các chính sách kích cầu, khuyến khích các thành phần đầu tư nhằm thu hút đầu tư vào khu vực miền Tây Nghệ An theo quy hoạch và định hướng phát triển.

3.2. Giải pháp về tăng cường quản lý nhà nước đối với hoạt động đầu tư

Đẩy nhanh tiến trình nâng cao đội ngũ cán bộ, công chức và phân định rõ thẩm quyền giữa các cơ quan các cấp, tăng cường kỷ luật hành chính, nâng cao hiệu quả quản lý kinh tế - xã hội của các cấp chính quyền, tạo môi trường thuận lợi thu hút các nguồn lực cho đầu tư phát triển.

Giai đoạn 2016-2019, tỉnh đã cải cách hành chính, tạo môi trường đầu tư thông thoáng bằng việc giảm 20% - 50% thời gian giải quyết thủ tục, ban hành kịp thời các quy định liên quan lĩnh vực đầu tư. Năm 2017, Trung tâm xúc tiến và hỗ trợ đầu tư trực thuộc UBND tỉnh được thành lập, làm đầu mối tiếp nhận, theo dõi quá trình giải quyết và trả kết quả thủ tục hành chính. Tỉnh ban hành chỉ thị số 09/CT-UBND ngày 08/4/2019 về việc triển khai nhiệm vụ trọng tâm “Năm cải cách hành chính năm 2019”. Các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An cần được quan tâm hơn, các thủ tục cần nhanh gọn, tinh giản hơn để thu hút các dự án đầu tư. Cần tăng cường công tác quản lý các dự án đầu tư sau cấp phép; nâng cao chất lượng thẩm định dự án đầu tư.

3.3. Giải pháp tăng cường công tác xúc tiến đầu tư

Hoàn thiện và cải tiến bộ máy xúc tiến đầu tư. Tăng cường công tác xúc tiến đầu tư để thu hút các nguồn đầu tư ngoài tỉnh, các nguồn vốn ODA, FDI. Ban hành cơ chế ưu đãi đầu tư phù hợp cho các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An.

Các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An chủ yếu là đồi núi nên cần tập trung đầu tư phát triển sản xuất các loại cây công nghiệp ngắn ngày, dài ngày, các loại cây trồng trên đất lâm nghiệp để phục vụ chế biến đồ gỗ, bột giấy và giấy.

Phát triển du lịch sinh thái gắn với cảnh quan tự nhiên ở Vườn quốc gia Pù Mát; phát triển kinh tế cửa khẩu gắn với các cửa khẩu đã có và sẽ xây dựng như Nậm Cắn (Kỳ Sơn), Thông Thụ (Quế Phong).

Phối hợp chặt chẽ giữa các cơ quan đoàn thể để tăng cường quảng bá hình ảnh, giới thiệu các tiềm năng và thế mạnh, cơ hội, chính sách khuyến khích... cho toàn tỉnh, đặc biệt là các huyện vùng cao, miền núi.

Tăng cường hơn nữa công tác quảng bá, giới thiệu ra nước ngoài về tiềm năng và thế mạnh của các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An. Đẩy mạnh cải cách thủ tục hành chính, giảm thiểu các đầu mối tiếp xúc. Đa dạng hóa hình thức huy động vốn đầu tư, quảng bá cơ hội hợp tác, tổ chức hội nghị và hội thảo xúc tiến đầu tư.

Phát triển nguồn nhân lực ở các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An, đặc biệt là các vùng dân tộc thiểu số. Hướng dẫn cung cấp các kiến thức về du lịch và du lịch cộng đồng tại Con Cuông, Quỳnh Châu; thường xuyên tổ chức các lớp học nâng cao trình độ tay nghề giữ bản sắc làng bản, kiến thức về khai thác, chăn nuôi, trồng trọt; đào tạo nâng cao trình độ ngoại ngữ cho người dân địa phương...

4. Kết luận

Giai đoạn năm 2016-2019, tỉnh Nghệ An đã thực hiện Quyết định 2355/QĐ-TTg ngày 4/12/2013 của Thủ tướng Chính phủ phê duyệt Đề án phát triển kinh tế - xã hội miền Tây Nghệ An đến năm 2020. Đến nay, tỉnh đã đạt được nhiều kết quả: quy mô, tiềm lực kinh tế ngày càng được nâng lên, cơ cấu kinh tế chuyển dịch theo hướng tích cực, tốc độ tăng trưởng kinh tế bình quân ước đạt 6,8%, cải thiện được mức sống cho người dân nơi đây, đặc biệt là đồng bào các dân tộc thiểu số.

Bên cạnh các kết quả đạt được, vẫn còn một số tồn tại: số dự án giảm dần theo các năm, giá trị đầu tư thấp, dự án có quy mô vừa và nhỏ; chưa thu hút được các dự án FDI... Cần có chiến lược phát triển dài hạn đối với các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An, trong đó chính quyền địa phương đóng vai trò then chốt trong việc quản lý, khai thác hiệu quả các tiềm năng, phát triển các sản phẩm có lợi thế vùng như kinh tế rừng, cây công nghiệp dài ngày, cây ăn quả, chăn nuôi gia súc, khai thác quặng thiếc, vàng. Đặc biệt, tinh cần tăng cường công tác xúc tiến đầu tư thông qua quảng bá và thu hút đầu tư phát triển du lịch sinh thái, du lịch cộng đồng... nhằm tạo sự phát triển bền vững cho các huyện vùng cao miền Tây Nghệ An.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Nguyễn Thị Minh Phượng, Cao Thị Thanh Vân, Phan Thị Hà (2018). Phát triển du lịch cộng đồng tại miền Tây tỉnh Nghệ An. *Tạp chí Kinh tế Châu Á - Thái Bình Dương*, số 529, tr. 53-55.
- Sở Kế hoạch và Đầu tư tỉnh Nghệ An (2019). *Báo cáo xúc tiến đầu tư giai đoạn 2016-2019*.
- Thủ tướng Chính phủ (2007). *Quyết định số 197/2007/QĐ-TTg, Phê duyệt Quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội tỉnh Nghệ An đến năm 2020*.
- Thủ tướng Chính phủ (2013). *Quyết định 2355/QĐ-TTg. Đề án phát triển kinh tế - xã hội miền Tây Nghệ An đến năm 2020*.
- Trung tâm Khoa học Xã hội và Nhân văn, Sở Khoa học và Công nghệ tỉnh Nghệ An (2014). *Báo cáo tổng kết đề tài Phát triển du lịch cộng đồng gắn với xóa đói giảm nghèo ở miền Tây Nghệ An*, tr. 50-60.
- Trần Thị Thủy (2019). Đào tạo nguồn nhân lực phục vụ phát triển loại hình du lịch cộng đồng ở huyện Con Cuông, tỉnh Nghệ An. *Tạp chí Khoa học Trường Đại học Vinh*, tr. 50-59.
- Ủy Ban nhân dân tỉnh Nghệ An (2014). *Đề án tập trung thu hút đầu tư vào Nghệ An đến năm 2020, cải thiện môi trường đầu tư, nâng cao chỉ số năng lực cạnh tranh cấp tỉnh*.

SUMMARY

SOLUTIONS TO ATTRACT INVESTMENT IN WESTERN MOUNTAINOUS DISTRICTS OF NGHE AN PROVINCE

Tran Thi Hong Lam, Cao Thi Thanh Van
Vinh University

Received on 21/09/2020, accepted for publication on 26/11/2020

Although investment activities in the western mountainous region of Nghe An Province in recent years have not commensurated with the regional resources, they have made a significant contribution to the local socio-economic development of the local region. The article analyzes investment projects in the western highland districts of Nghe An Province in the period from 2016 to 2019, in order to identify the causes and to propose feasible solutions. Through the analysis of secondary data extracted from the Department of Planning and Investment of Nghe An Province, it can be seen that the number of investment projects and the scale of capital invested in the western region of Nghe An Province are too modest compared to their potential. After finding out the causes, the authors propose a number of solutions, which focus on improving infrastructure, the state management of investment activities and investment promotion to attract more investment projects to this area.

Keywords: Investment attraction; mountainous districts; Western region of Nghe An Province.